

Ordförande har ordet

Så hittade den norska Nobelkommittén äntligen rätt i år med sitt fredspris! Enligt Nobels testamente ska priset gå till ”den som har verkat mest eller best för folkens förbrödande och afskaffande eller minskning av stående armeer samt bildande och spridande af fredskongresser”, inte till människor som gjort mänskligheten gott i största allmänhet, såsom det ibland tolkas. Priset gick alltså till Ican som arbetar för en kärnvapenfri värld och därmed till alla oss som också är med i kampen. Ännu ett skäl att plocka fram champagneglasen har varit FN resolutionen som antogs den 7 juli att förbjuda kärnvapen. Det är inte värdigt länder som säger sig vara fredsälskande att ruva på vapen som kan förrinta hela mänskligheten om det vill sig illa. Och inte är våra nuvarande världsledare av den kaliber att man kan slå sig till ro med sakernas tillstånd.

Nu rör det på sig. 122 länder har skrivit under FN-resolutionen och även om kärnvapenländerna inte är bland dem, är resolutionen ett uttryck för att omvärlden inte godkänner deras kärnvapeninnehav, ställer dem i skamvrån och sätter press på dem att arbeta seriöst för nedrustning.

Sverige har deltagit aktivt i resolutionens tillkomst, inte minst genom nedrustningsambassadören Eva Walders arbete. Nästa steg är att regeringen skriver under avtalet resolutionen, som sedan ska godkännas av riksdagen. Sorgligt nog ansåg sig inte regeringen kunna skriva under direkt, såsom 51 andra länder

har gjort. Istället har en utredning tillsatts som ska grunna på vilka konsekvenser avtalet kan få för Sveriges förhållande till andra stater. Starka påtryckningar utövas från USA och andra kärnvapenmakter inom NATO att inte skriva på. Nu mobiliserar fredsrörelsen för att utredningen snabbt ska avklaras och att Sverige inte sviker sin tradition av arbete för nedrustning utan skriver under resolutionen, förhoppningsvis i sällskap med allt fler nationer. Kärnvapenepoken ska tillhöra historien!

Det är tacksamt att få utvärderingar av vad som faktiskt händer inom jämställdhetspolitiken. Går det framåt, bakåt eller står det stilla? Regeringens egen uppfattning sammanfattas nästa sida. Läs! Och perfekt tajmat inledde KSAN:s föredrag om flickors utsatthet veckan #metoo. Hjärdis dokumenterade! Även om man förundras över att så många ”inte förstått” omfattningen av sexuella trakasserier har veckans uppståndelse varit nyttig.

IaH

Regeringens jämställdhetspolitiska mål

I april 2014 tillkallade regeringen en särskild utredare för att bland annat ”följa upp och bedöma effektiviteten och måluppfyllelsen i jämställdhetspolitiken, samt bedöma effektiviteten i jämställdhetsarbetets politiska genomförande”.

Jämställdhetsmålet är att ”flickor och pojkar, kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv”.

Jämställdhetsutredningen lämnade sitt betänkande *Mål och myndighet i en effek-*

tiv styrning av jämställdhetspolitiken (SOU 2015:86) till regeringen den 7 oktober 2015.

Regeringens synpunkter på utredningens förslag redovisas i skrivelsen *Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid*. Den är en imponerande läsning om vad som har skett på jämställdhetsområdet under de senaste decennierna. **Hur ser utvecklingen rörande jämställdhet ut 2004- 2014?**

Utredningens resultat

Angående **makt och inflytande** har vi fått en jämnare könsfördelning inom politiken (40-60 %) och den statliga förvaltningen, men mäns dominans på centrala maktpositioner i politiken, offentlig förvaltning och i näringslivet består. Andelen kvinnor i riksdagen har minskat två val i rad samt även i riksdagsutskotten.

Inom det privata **näringslivet** har vissa framsteg gjorts, antalet kvinnliga chefer har ökat, men män dominerar fortfarande i

Sveriges första feministiska regering. Bild tagen på Harpsund

styrelser och bland chefer.

Inom **högre utbildning och forskning** är den manliga dominansen markant. Andelen kvinnliga professorer har ökat från 14 till 24 %, men det är långt kvar till jämn könsfördelning. Endast bland doktorander finns en sådan.

Även på **kultur- och mediaområdet** är mönstret detsamma som i samhället i stort. Kvinnorna deltar på de flesta områden, men inte högt upp i hierarkierna.

Angående **ekonomisk jämställdhet** har kvinnors arbetstid ökat, men kvinnor arbetar mer deltid än män, vilket ger lägre inkomst och pension samt försämrar kvinnors löneutveckling och möjligheter att göra karriär. Inom samma sektor och yrke har kvinnor och män olika positioner. Kvinnor finns främst inom vård och omsorg. Män är i majoritet inom tekniska och manuella yrken. Fler kvinnor arbetar inom manliga yrken än män inom kvinnliga yrken.

Kvinnors löner fortsätter att vara lägre än mäns. När man har räknat bort alla faktorer som kan orsaka löneskillnader ”kvarstår en oförklarad löneskillnad mellan könen om cirka 5,8 procent sett till arbetstiden som helhet.” Denna skillnad har bara minskat med 1 % sedan 1996. Arbete utfört av kvinnor och arbete utfört av män värderas olika.

När det kommer till **utbildning** presterar flickor bättre i både grundskolor och gymnasieskolor. Att könsuppdelningen på gymnasieskolans olika linjer fortfarande är ojämn hänger ihop med utbildningsbakgrund och ytterst med klasstillhörighet. Barn till lågutbildade föräldrar återfinns ofta på yrkesprogram med tydlig kvinnorespektive mansdominans. Barn till högutbildade föräldrar väljer ofta program som leder till universitet och högskola.

Fler kvinnor läser vidare på **högskolan** samtidigt som utbildningsgraden fortsätter att vara könssegregerad. Under de senaste

tio åren har fördelningen legat konstant på 60 % kvinnor och 40 % män. Flickor och kvinnors högre utbildning har dock inte fått några tydliga effekter för deras ställning i arbetslivet och har inte lett till högre löner. Kvinnor får alltså sämre avkastning på sitt humana kapital än vad män får.

Inom det **obetalda hem- och omsorgs-**

betet finns fortsatt stora skillnader mellan kvinnors och mäns uttag av föräldraledighet och även av ledighet för tillfällig vård av barn. Kvinnan tar ut 3 gånger så många dagar med föräldrapenning som män. Kvinnornas andel har dock minskat från 83 % till 75 %. Kvinnor är lediga i drygt 13 månader under barnets första år varav 9,5 månader med föräldrapenning. Motsvarande siffror för män är 3,5 månader varav två månader med föräldrapenning. Föräldrapenningens nuvarande utformning tenderar att snarare hämma än främja jämställdhet mellan könen. Män med låg inkomst tar ur mindre föräldraledighet medan kvinnor med låg inkomst inte avstår från föräldrapenning. Skillnaden mellan den tid kvinnor och män lägger ner på hemarbete har minskat över tid, men det går inte att fastslå att männen tar ett motsvarande större ansvar, utan på att kvinnor lägger ner allt mindre tid på dessa sysslor.

Angående **hälsa** har kvinnor, eller uppger sig ha, sämre hälsa än män. Framför allt gäller det kvinnor med kort utbildning. Kvinnor, särskilt unga kvinnor, uppger oftare än män att de lider av ångslan, oro och ångest. Normer om maskulinitet påverkar mäns fysiska, psykiska och sexuella hälsa (tar risker, dröjer med att söka vård). Utbildningsgrund, socioekonomisk situation, etnisk tillhörighet, sexuell läggning, könsidentitet och förekomsten av våld påverkar både mäns och kvinnors hälsa. Kvar står det faktum att kön alltså är en viktig faktor i relation till andra faktorer.

”**Mäns våld mot kvinnor** skall upphöra” är regeringens sjunde delmål på vägen mot jämställdhet. Enligt Jämställdhetsutredningen är kvinnor utsatta för våld i samma eller möjligen något högre utsträckning än för tio år sedan. Den största ökningen rör andelen kvinnor som uppger att de har utsatts för sexualbrott. Samtidigt visar utvecklingen att mäns våldsutsatthet

minskat eller är fortsatt låg. Kvinnor och flickor drabbas också i högre grad än män och pojkar av kränkningar och hot om våld på digitala kanaler. Anmälningar av både misshandelsbrott och sexualbrott har ökat, medan lagföringen inte har ökat i motsvarande takt. För grov kvinnokränkning har både anmälningar och beslut om lagföring minskat.

På grund av att det saknas underlag om **hedersrelaterat våld och förtryck** går det inte att bedöma utvecklingen på det området. En studie från år 2000 visade att ungefär 7 % av unga kvinnor och 4 % av unga pojkar levde med begränsningar i förhållande till äktenskap och/eller att familjen ställde upp villkor för val av partner.

Antalet individer i **prostitutionen** bedöms ha halverats sedan 1995, medan tillgängligheten har ökat bl.a. genom annonsering om sexuella tjänster på internet. Majoriteten av kvinnor som säljer sex kommer från andra länder och deras antal har ökat över tid. Anmälningar och lagföringar rörande köp av sexuella tjänster har ökat, men någon liknande trend för människohandel för sexuella ändamål går inte att skönja.

Våld i arbetslivet har knappast förändrats för män och kvinnor. Kvinnor är dock mer utsatta än män för våld, hot och sexuella trakasserier oavsett yrke och branscher.

Utredarens förslag

Det här utredningsresultatet är inte särskilt överraskande utan låter ungefär som de flesta av oss har tänkt, att så här ser det ut. Utredaren är heller inte nöjd utan ställer en rad viktiga förslag till fortsatt arbete. Jag nöjer mig här med att nämna ett par av dem: **Inrättandet av en myndighet**, som skall ansvara för uppföljning, analys, samordning, kunskap och stöd utifrån de jämställdhetspolitiska målen. Sommaren 2017 tillsatte regeringen en myndighet, enligt utredarens förslag. Den skall ha sitt högkvarter i Göteborg och starta sin verksamhet i början av 2018. Den skall även fördela bidrag till jämställdhetsprojekt som för närvarande *Myndigheten för ungdoms- och civilsambällsfrågor* (MUCF) ansvarar för. **Jämställdhetsrådet skall omorganiseras** till ett Sakråd så att det skall bestå av sakkunniga i stället för av ombud från olika organisationer. Syftet med förändringen är att den kompetens i olika jämställdhetsfrågor som finns inom de ideella organisationerna skall komma regeringen till godo på ett bättre sätt än hittills. SKV har anmält intresse av att delta.

Hjördis Levin

Vi måste protestera mot Natos övningar i Sverige!

Tal av Pia Risan i Skellefteå i september 2017

Mitt namn är Pia Risan och jag talar för SKV, Svenska kvinnors vänsterförbund som är en organisation som bildades 1914. 2014 firade vi 100 år av kvinnokamp och jag citerar Elin Wägner som sa: "Mänskligheten måste avskaffa kriget innan kriget avskaffar mänskligheten".

SKV är en partipolitiskt obunden, feministisk och pacifistisk organisation. Som föreningens representant deltog jag i kvinnokonferenserna Nordiskt Forum i Oslo 1985, i Åbo 1994 och i Malmö 2014. I Oslo och Åbo medverkade jag med sång, diktläsning och andra kulturinslag tillsammans med min son Andreas som spelade fiol. Jag deltog även i demonstrationen i maj i Göteborg mot militärövningen Aurora.

Natoövningarna och världssavtalet innebär att främmande makt övar i vårt land. Aurora är namnet på morgonrodnadens gudinna från den grekiska mytologin. Det känns som en skymf att militären använder det namnet. Övningarna kallas nationella men de innebär att vi närmar oss NATO med stormsteg. Vart tog Sveriges neutralitet vägen? Hur neutralt var Sverige under andra världskriget? Vi håller på att tappa vår stolthet något som uttrycks i konstverket med flaggstängen som tappat potensen.

Även rymden militariserar – av bl.a. drönare. Det måste vi tala om och protestera mot. Men en svensk tiger. Vår rädsla för ryssen och bristen på protester gör att kriget kommer närmare.

Jag vill citera Cynthia Enloe som skrivit i vår bok *100 år av kvinnokamp*. Hon är professor i statsvetenskap i USA och mycket av hennes forskning handlar om att förstå genusmönstret i den militaristiska kultur som genomsyrar även det civila samhället och som gör att vi ständigt förbereder oss för krig.

Att bli militär ses som bevis på manlighet, men militarisering beskrivs mestadels utan tanke på kön, vilket gör att analysen av militära processer blir ofullständig. Att militarisering är normalt och bra för ett lands ekonomi är en vanlig självbild hos både individer och hela länder. NATO:s utvidgning är en del av den globala militariseringen, liksom militariseringen av EU. Båda strukturer är intimt sammankopplade.

Ställda inför påståenden om militariseringens både nödvändighet och nytta måste vi fråga oss: Hur hade man kunna agera för att undvika krig? Våld föder våld. Skall verkligen tvister mellan länder avgöras genom att den starkare vinner?

Är kvinnor fredligare än män? Det är en fråga som ofta ställs. Cynthia menar att det är relevant att påpeka att de flesta militärer är män, liksom de som tar beslut och förbereder krig. Det är relevant att tala om patriarkat och manlighetsideal. Men att döda är ingen medfödd manlig instinkt. Traumatiserade soldater som återvänder från krig är

bevis på att de tvingats bete sig omänskligt.

Kvinnor drabbas hårt av krig, det vet vi. Men kvinnor är inte bara krigsoffer. De utgör också en del av det militära maskineriet och är även soldater. De flesta finns inom stödfunktioner som sjukvård och i prostitution i anslutning till militära anläggningar. Cynthia Enloe har skrivit en bok där hon försöker förstå kriget i Irak ur ett feministiskt perspektiv. Om vi inte som hon försöker se könsmonster i det som sker i samhället, i krig liksom i fred, kommer vi inte att till fullo förstå vad krig är. "Feminism makes you smarter", säger Cynthia.

Är det någon idé att protestera mot militarisering? Ja, det anser jag. Här ger jag bara ett exempel: När USA ville utplacera långdistans missiler i Tjeckien 2008 växte en framgångsrik proteströrelse fram som börjat med en handfull aktivister. Det slutade med att Obama avbröt de kontroversiella planerna.

Jag avslutade mitt tal med att läsa Zaida Hagemans dikt som finns på sidan 124 i vår bok "100 år av kvinnokamp". Läs den!

Protester mot Aurora i Göteborg

En aktivisthelg genomfördes i Göteborg 15-18 september, med 3 500 i demonstrationståg och gediget program på Götaplatsen med bl a Michael Wiehe. Därtill en heldag med seminarier plus en icke-vålds manifestation ute vid Säve flygfält där trupper tidigare samlats. Fredsam, nätverk för fredsrorelsen i Göteborg där SKV ingår, bestämde sig för att ha informationstålt i Brunnsparken hela första Aurora veckan, för att synas på stan och nå ut till göteborgarna. Maken till ombytligt väder hade vi sällan upplevt! Detta blev min protestvecka mot Aurora.

IaH

Nej till Aurora i solsken

och i regn.

Årets Bok och Biblioteksmässa

Som så många år tidigare har SKV deltagit i Bok & Biblioteksmässan i Göteborg, Internationella torget. **Stiftelsen Fistula sjukhuset**, där SKV är en av 8 medlemsorganisationer, hade sin sedvanliga monter med information om sjukhusets verksamhet och handarbeten till försäljning. Där fanns förstås också boken *A Hospital by the River*, som genom Dr Catherine Hamlin berättar om hur hon och hennes man Reginald, erfarna gynekologer och obstetiker från Australien, enorma svårigheter till trots, byggde upp ett sjukhus i Etiopien för att möta det ofantliga behovet av vård till kvinnor, många väldigt unga, som skadats i svåra förlossningar.

Maria Gårdemyr v, Kerstin Engle h

Monter på Internationella torget ger en programpunkt på Stora scenen. I år samtalande **Kerstin Engle** från styrelsen med **Maria Gårdemyr** från en organisation med bas i Schweiz som placerar ut solcellsväskor i avlägsna byar i Etiopien där elektricitet saknas. Väskorna ger ljus på kvällar och nätter. Att förlösa en kvinna i stearinljus är en barnmorskas mardröm, men en allt för vanlig erfarenhet för de barnmorskor som kan finnas utanför större samhällen. Green Lamp heter Marias organisation som samarbetar med Hamlin Fistulas sjukhusfilialer, mest i norra delen av landet. En väska kostar ca 30 000 kr och hitintills är ca 225 väskor utplacerade.

SKV deltog även i **Operation 1325:s monter** som en av fem medlemsorganisationer. Operation 1325 arbetar för att FN:s Resolution 1325 om Kvinnor, fred och säkerhet implementeras

och efterlevs. Resolutionen, som är bindande för alla medlemsstater, främjar kvinnors deltagande i fredsprocesser. Det är inte bara männens angelägenhet att förhindra väpnade konflikter, att få slut på dem som ändå bryter ut och att planera för återuppbyggnad under en kommande fred. Resolutionen handlar också om kvinnor som offer i krig.

Kring detta diskuterade en panel av riksdagskvinnor, Birgitta Ohlsson (L), Carina Ohlsson (S) och Annika Lillemets (MP). Samtalsledare var Aase Smedler från Kvinnolobbyn. Rubriken var "Är det bara män som skapar fred?" Så här resonerade man:

Aase Smedler SKL, Carina Ohlsson S, Annika Lillemets MP

Ska kvinnor ha något att säga till om i fredsförhandlingar måste de ha maktpositioner. Det får de inte utan att man bygger jämställda samhällen underifrån. Det är en långsiktig målsättning. Det ska inte bara vara nationer med en feministiskt agenda som trycker på.

Under tiden får vi göra vad vi kan, t.ex. genom vår position i Säkerhetsrådet, ställa frågor om vad som görs som alla stater måste formulera svar på, skapa allianser. Hur bygger vi en fredskultur? Annika Lillemets påminde om Barbara Lee, amerikansk kongressledamot som varje år lägger fram en motion om att skapa ett fredsdepartement ledd av en fredsminister som ska arbeta med att utveckla ickevåldsmetoder och medling istället för att lita till vapen för att lösa konflikter. Så skulle vi kunna göra i Sverige. Mer pengar till fredsundervisning, mindre till försvaret.

Jag fick höra för första gången att även Kanada numera säger sig ha en feministisk utrikespolitik. Glädjande att det smittar av sig!

IaH

KSAN:s ordförandekonferens den 16 oktober

I inbjudningen står det att "viktiga frågor kring organisationens kommande inriktning" skulle diskuteras på konferensen den 16 oktober. Som exempel nämndes "vad som är mest angeläget idag och hur vi skall gå vidare". Organisationerna hade ombetts skicka in sina synpunkter i förväg. Ett sextiotal personer var närvarande. Vid uppropet visade det sig att nästan ingen föreningsordförande var där. De flesta var ersättare, ett fåtal vice ordförande i sin förening. En enda förening hade skickat in synpunkter i förväg. När deltagarna uppmanades att komma med synpunkter och förslag till verksamhet för det kommande året var tystnaden nästan kompakt.

Idétorkan verkar sålunda vara ganska omfattande i de 38 medlemsföreningarna. Vad beror det på? Är inte kvinnors missbruk

en viktig feministisk fråga? Är det inte en jämställdhetsfråga? Det kan ha varit så, att de som deltog i konferensen som ersättare inte hade blivit informerade av ordföranden om att synpunkter skulle lämnas in i förväg. Dock har varje förening ansvar för att vara aktiv medlem i KSAN, en välskött paraplyorganisation som gör en stor insats på det område den har åtagit sig att verka.

Men nu till konferensens övriga programpunkter som i stort gällde unga flickor och mammor.

Nina Rung, kriminolog och barnrättsexpert talade om "Ut-satthet för sexualbrott - unga tjejers vardag." Redan i småbarns-åldern drabbas flickor av den ojämställdhet som råder i samhället i övrigt. När pojkar bråkar med flickor får de höra att "sådana

Nina Rung

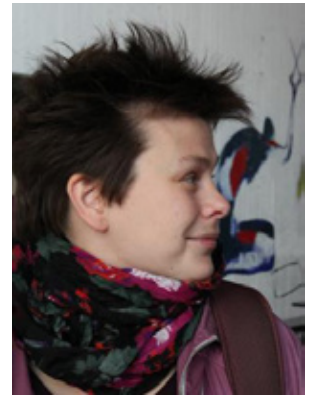
är pojkar”, ”han menar inte så illa”. När pojkar slår och bankar på flickor för de höra att ”det är hans sätt att visa att han gillar dig”. Flickor lär sig följaktligen att överse med och tåla pojkars otrevliga beteende och att betrakta slag och trakasserier som ömhetsbetygelser. Är det konstigt att flickor senare utsätts för sexualbrott och annat våld och misshandel? Därtill kommer att de flesta pojkar konsumerar pornografi från tolv års ålder, en form av indoktrinering som ytterligare förstärker deras uppfattning om flickor som underordnade varelser som de kan göra som de vill med utan att bli straffade.

Men feminismen då? Har den inte haft något inflytande på de unga flickornas situation? Tydligt inte. Kvinnorörelsen har sysslat mest med att befärja den vuxna kvinnans frigörelse och karriärmöjligheter. Tanken har väl varit att den emanciperade kvinnan överför sin egen frigörelse till sina döttrar och upp-

fostrar sina söner till jämställdhet. Den tanken var god, men har uppenbarligen inte omsatts i praktiken. Det märkte ett gäng kvinnliga forskare och beslöt sig för att göra något åt saken.

Filosofie doktor **Bodil Formark** gjorde en intressant framställning kring ämnet ”Några reflektioner kring framväxten av nordisk flickforskning och flickors livsvillkor i Norden”.

Bodil är forskare, historiker och samordnare för FlickForsk! Nordic Network for Girlhood Studies vid Umeå Centrum för Genusstudier. Flickforskningen har pågått sedan 2008 och sysslar bland annat med att undersöka vilka faktorer som påverkar flickors liv och valmöjligheter.

Bodil Formark

Hjördis Levin

Kvinnolobbyns ordförandekonferens och 20 årsfirande 14 okt

Kvinnolobbyn, paraplyorganisation för drygt 40 kvinnoorganisationer i Sverige, hade ordförandekonferens ett par dagar tidigare, ett möte som på kvällen slutade med en hejdundrande fest på Slottsbacken 8 då man firade 20 års jubileum. På konferensen diskuterades även här kommande verksamhetsplan. Ett förslag fanns redan att bearbeta, vilket skedde i form av work shop, något som aktiverade oss alla. Kanske något för KSAN att fundera på. Vi fick vi även pröva på att syna en kommunalbudget ur jämställdhetsperspektiv, en tankeväckande övning.

Även Kvinnolobbyn visade sig brinnande aktuell i frågan om sexuella övergrepp inför #metoo kampanjen som följde. Lobbyn förbereder deltagande i FN:s årliga kvinnokonferens i mars nästa år. Ett tema är kvinnor och media, där förföljelse och näthat är en viktig ingrediens. Lobbyn har skickat in en skrivelse med analys och krav som vi återkommer till.

IaH Generalsekreterare Clara Berglund förbereder kvällens fest.

40 års fängelse för missfall

I El Salvador liksom i grannlandet Nicaragua råder totalt abortförbud. Det spelar ingen roll om moderns liv är i fara, om hon bara är 11-12 år gammal, om fostret är livsodugligt eller om graviditeten är ett resultat av våldtäkt eller incest. Vid minsta misstanke om abortförsök riskerar modern ett långt fängelsestraff. /Vårdpersonal vågar inte hjälpa en kvinna som kommer in till lasarettet blödande från underlivet, då de också riskerar fängelse och att bli av med sin legitimation. Det händer att kvinnan ligger och förblöder samtidigt som läkare och barnmorska känner sig frustrerade och bakbundna.

Detta är vad som hände **Maria Teresa Rivera** i november 2011. Hon vaknade av buksmärtor och tog sig ut till latrinen utanför huset och märkte då att hon blödde kraftigt. Till slut förlorade hon medvetandet. Hennes svärmor, som hon bodde hos, tog henne till sjukhuset. När hon vaknade upp var hon bunden i sjukhussängens handbojor, omgiven av poliser, som anklagade henne för mord. Hon bad förgäves om att bli undersökt som bevis för att hon inte försökt att göra abort. Hon visste inte ens om att hon var gravid. Nästa dag fördes hon fortsatt blödande till häktet, där hon blev liggande på cementgolvet i

en liten cell som var så full av andra kvin-

Maria Teresa får veta att hon är fri. I handen fotot på sonen.

nor att de fick ligga ner i skift. I juli 2012 dömdes Maria Teresa till 40 års fängelse för "mord under försvårande omständigheter". Hon berättar att det kändes som att livet tog slut. Hon tänkte på sin son som var 6 år när hon häktades.

Maria Teresas liv har tidigare inte heller varit en dans på rosor. När hon var fem år försvann hennes mamma under inbördeskriget. Pappan var frånvarande. Hon och hennes tre syskon fick bo hos släktingar och arbeta med att sälja frukt på marknaden. Hon fick knappt någon mat. Hon berättade för mig att medan släktingarna åt kyckling så fick hon hålla tillgodo med tortillas med salt. Maria Teresa ville gå i skolan och började mot släktingarnas vilja på en kvällsskola för vuxna. Hon hade förstått att utbildning var viktigt.

En kväll på väg hem blev hon våldtagen, åtta år gammal. Hon fick skylla sig själv, ansåg mostrarna. Eftersom hon hade sett gärningsmannen blev hon en fara för hela familjen och hon måste bort från området. Så småningom hamnade hon på ett barnhem, där hon var kvar tills hon fyllde 21 år. Hon hade efter barnhemmet ingestans att ta vägen och träffade pappan till sin son. De bodde hemma hos hans mamma. Ganska snart försvann pappan, medan hon bodde kvar med sonen hos sin svärmor, som hon talar om med värme.

Maria Teresa satt i det ökända kvinno-fängelset Ilopango byggt för 250 fångar, men som nu inhyser 2 000 interner. Ett helvete med hot och sexuella trakasserier. Var annan vecka radade fångvaktarna upp oss i underkläderna och tvingade oss att dra ner trosorna och de stoppade in ett finger i slidan och i ändtarmen för att se om vi gömt något, berättar hon. Hennes fall väckte stor uppmärksamhet i El Salvador. Tidigare hade flera kvinnor dömts till 30 års fängelse, men 40 år! Flera kvinnoorganisationer hade i årtal protesterat mot landets inhumana lagar om abortförbud och de gick ånyo ut i protester. Till slut

lyckades människorättsaktivister få upp Maria Teresas fall till ny prövning efter att hon suttit fyra och ett halvt år i fängelse. Domaren konstaterade att det saknades bevis att hon begått något brott och hon frigavs i maj 2016.

Hon flyttade tillbaka till svärmmodern, som tagit hand om sonen, och försökte få arbete. Men det var ingen som ville anställa henne, då hon blev igenkänd från massmedia. Folk ropade efter henne att där går barnamörderskan. Hon spottades på och knuffades och sonen mobbades i skolan. Åklagaren lämnade in en överklagan mot hennes frisläppande och Maria Teresa fruktade att hon ånyo skulle kastas i fängelse. När hon fick en inbjudan att tala vid en konferens i Stockholm tog hon detta tillfälle i akt för att tillsammans med sonen fly till Sverige i oktober 2016. Hon bor nu i ett litet samhälle utanför Gävle och tycker att hon blivit väl mottagen. Sonen har lärt sig bra svenska och Maria Teresa ska börja SFI-kurs i svenska. Jag träffade Maria Teresa för en vecka sedan efter att ha haft kontakt med henne på telefon flera gånger. Hon berättade att hon nu måste kämpa för sina medsystrar som är kvar i fängelset. De var elva stycken på hennes avdelning som dömts till långa straff anklagade för att ha gjort abort. De hade lovat varandra att den första som lyckades komma ut ur fängelset skulle göra allt den kunde för att få de andra frisläppta. Att det skulle bli jag, hade jag aldrig trott. Jag är nog den enda salvadoran som beviljats flyktingstatus i Sverige p.g.a. anti-abortlagar.

Vi sågs på en stor fest "La Fiesta de Maíz" för salvadoraner i Sigtuna. Hon ger ett lugnt och stabilt intryck, är lågmäld och man anar en sorg innerst inne. När hon berättar om sonen, som nu är 12 år

Maria Teresa och Margareta Nordh.

och har växt om henne, skiner hon dock upp. Han är så duktig och har lärt sig så mycket. På festen visades en film om Maria Teresa och ett lotteri ordnades för att få pengar till madrasser till kvinnorna i fängelset. Maria Teresa har tagit löftet till sina medsystrar på allvar och ska tala på flera konferenser runt om i Sverige och är t.o.m inbjuden till New York av en organisation som kämpar för kvinnors sexuella hälsa och reproduktiva rättigheter.

SKV har med bidrag från Sida stött en kvinnoorganisation, IMU, (Instituto de la Mujer) med två projekt i El Salvador, vilka gått ut på att stärka fattiga kvinnors rättigheter mot våld och förtryck och öka deras politiska medvetenhet. Kvinnoorganisationerna kämpar i motvind mot katolska kyrkan och mot patriarkala strukturer.

Jag har frågat personer i FMLN:s (Folkfronten Farabundo Martí för nationell befrielse) ledning hur det är möjligt att nu när FMLN har regeringsmakten det fortfarande råder ett totalt abortförbud i landet. Svaret jag fått är att vid röstning i parlamentet har inte FMLN en majoritet av rösterna. El Salvadors nuvarande president har nyligen ställt sig bakom ett förslag att avkriminalisera abort under vissa omständigheter. Oppositionen vill istället höja maximistraffet till 50 år!

Margareta Nordh

SKVs styrelse består från och med maj 2017 av:

Ianthe Holmberg, ordförande, Göteborg
Annelie Kraft, v.ordförande, Stockholm
Maria Sandgren Loa, kassör, Karlstad
Gunnel Bemerfeldt, Stockholm
Gunnil Bengtsson, Olofström
Hjördis Levin, Stockholm

Anna-Stina Löven, Lund
Margareta Nordh, Lund
Pia Risan, Skellefteå

Styrelsen träffas tre gånger per år, oftast i Göteborg, men har flitigt kontakt mellan möten.

Boktips

”Candelarias Hus”

författare Julia Svanberg

Den unga svenskan Ellen bosätter sig på den colombianska landsbygden med sin lille son. Efter byäldstan Candelaria får hon överta ett gammalt hus och en liten kaffeodling. Hon möter en brutal vardag, styrd av priset på kaffe, striden om vattnet och konflikten mellan gerillan och militären. Men också en tillvaro där gemenskap och styrka – inte minst kvinnornas – bildar motstånd. En roman om mammor, soldater, småbönder och daglönare i ett Colombia i förvandling.

Några röster:

”För att säga det rätt ut: Candelarias hus är en riktigt, riktigt bra roman.” *Amanda Svensson, Sydsvenskan*

”Inte bara en sympatisk roman, utan också en intressant essä om livet bland fattiga kaffebönder och en introduktion till Colombias tragedi.” *Ulrika Knutson, Expressen*

”Candelarias hus är en kort och intensiv roman som med ett sinnligt språk och lågmäلت ihärdigt driv borrar sig in under huden.” *Inga-Lina Lindqvist, Aftonbladet*

”En roman med skit under naglarna och en verklig solidaritet med sin miljö.” *Philip Teir, DN*

I september förra året besökte Julia Svanberg Olofström, ett författarbesök med SKV som samarrangör. ”Julia Svanberg har bott i Colombia i 10 år. Välbesökt och mycket givande att lyssna till en person som förmedlar den vanliga människans perspektiv”, skrev Gunnil Bengtsson.

”De förklädda flickorna i Kabul”

författare Jenny Nordberg

En fängslande och angelägen bok. Efter fem år av research-arbete har Jenny Nordberg lyckats att både ge en bild av det alltmer osäkra politiska läget i Afghanistan, där Talibanerna ånyo vinner mark och framför allt förmedla hur kvinnors situation ser ut. Hur ett dysfunktionellt samhälle med kvinnoförtryck och starka patriarkala strukturer lett till att t ex en del flickor förkläds till pojkar tills de når puberteten. Något alla känner till men ingen talar om. Efter att ha läst boken känner jag mig alldeles matt och jag undrar hur afghanska flyktingar i Sverige ska kunna hantera dessa enorma kulturskillnader.

Margareta Nordh

**Om du glömt.....
Medlemsavgiften!
Plusgiro: 50 50 05-9
Avgiften är valfri från 50 kronor.**

Kontakt
Svenska Kvinnors Vänsterförbund
Linnégatan 21
413 04 Göteborg
skvgoteborg@gmail.com
tel: 0702-829080

Kolla gärna på vår hemsida
svenskakvinnorsvansterforbund.se

Vi finns även på facebook
Svenska Kvinnors Vänsterförbund

